

ARIA THERESIA By der gratie Godts, Rooms-Keyserinne, Koninginne van Duytslandt, van Hongarien, van Bohemen, van Dalmatien, van Croatien, van Slavonien, &c. Aerts-Hertoginne van Oosten-ryck, Hertoginne van Bourgondien, van Lothryck, van Brabant, van Limbourg, van Luxembourg, van Gelder, van Milanen, van Stirien, van Carinthien, van Carniole, van Mantua, van Parma ende Plaifance, van Wirtemberg, van de hooge ende neder Silesien, &c. Princeffe van Suaben ende van Transilvanien; Marck-Gravinne van het H. Rooms-Ryck, van Bourgau, van Moravien, van de hooge ende neder Lusatien; Gravinne van Hapsbourg, van Vlaenderen, van Artois, van Tirol, van Henegauw, van Namen, van Ferrete, van Kybourg, van Goricien ende van Gradisca; Landt-Gravinne van Alsatien; Vrouwe van de Marche van Slavonien, van Port-Naon, van Salins ende van Mechelen; Hertoginne van Lorreyen ende van Bar; Groote Hertoginne van Toscanen: Zynde tot onse kennisse gekomen, dat niet-tegenstaende de Ordonnantien ende Reglementen van onse Voorfaeten, veele Goudt ende Silver-Smeden van onse Nederlanden, sich t'sedert langhe jaeren niet behoorelyck gequeten en hebben van hunne plichten aengaende de wercken van Goudt ende Silver; achterlaetende van veele besondere Articulen te observeren, die hun, by het Placcaert van de Doorlughtighe Aerts-Hertoghen Albertus en Isabella geëmaneert op den 20. October 1608. ende by het Edict van ampliatio ende moderatio provisionneel van den 14. April 1612, voorgeschreven zyn geweest; ende zynde geïnformeert, dat sedert veele jaeren cene verergering ende ongereltheit van alloy ingebracht zyn, in by-naer alle de wercken van Goudt ende Silver, tot grooten nadeel van het Publieck ende van onse getrouwe Onderdaenen; Ende alsoo het tot onsen Dienst ende Welvaart van het Publieck versocht wordt, dat men insgelycx aendachtigh zy te voorkomen, dat niemandt bedrogen en worde met slechte wercken van Goudt ende Silver, nochte met quaede Specien, het een ende het ander moettende inhouden de rechte inwendighe weerde, op de welke ieder een rekenen magh; willende beletten het gevolg van de voorschreve abusen ende ongereltheden, ende alle de ghene van het Ambacht van de Goudt ende Silver Smeden in hunne plicht houden, in alle de Plaetsen ende Steden van ons Gebiedt, ende in het selve doen achtervolghen eenen precisen ende gelijken voet, in de materien van Goudt ende Silver, Wy hebben, naer rype deliberatie van Raede, by advies van onse beminde ende getrouwe die Hooft President ende Luyden van

onsen Privéén Raede, ende die Sur-intendent, Directeur Generael, Raeden ende Commisen van onse Domeynen ende Finantien (ende ter deliberatie van onsen seer-lieven ende seer-beminden Schoon-Broeder ende Cosyn CAREL ALEXANDER, Hertogh van Lorreyne ende van Bar, van Calabre, van Gelderlandt, van Montferrat, van Theschen ende Silesien, Marckgrave van Pont à Mousson ende Normeny, Grave van Provence, van Vaudemont, van Blanckenberg, van Zutphen, van Saarwerden, van Salin, van Falckenstein, Ridder van't Order van het Gulde Vlies, Marechal van de Legers van het heyligh Rooms Ryck, ende van de Onse, Colonel van een Regiment Voet-Knechten, onsen Stadthouder, Gouverneur ende Capiteyn Generael van onse Nederlanden) gestatueert ende geordonneert, statueren ende ordonneren, 't gene hier naer volght.

E E R S T E N A R T I K E L.

In den eersten, alsoo wy verstaen dat niettegenstaende den 10. Artikel van de voorschreve Ampliatie ende Moderatie van den 14. April 1612. vele particulieren niet zynde Lit van het Ambacht van de Goudt ende Silver-Smeden, sich vervoorderen van Goude ende Silvere wercken te vercoopen, de welcke sy aen de Coop-lieden leveren, sonder expresse van het gewicht nochte van den titel, tot groot achterdeel van onse ondersaeten, ende waer uyt gesproken zyn veele andere inconvenienten ende abusen; Wy om daer in te voorsien, vernieuwend de soo den inhoudt van den selven artikel, als van den eersten artikel van het Placcaert van den 24. Julii 1688., hebben gestatueert ende verboden, statueren ende verbieden, dat egeene Oude-kleer-koopers, Cremers, uytdraegers, Joden, Kooplieden, Ambachtslieden ende andere hoedaenige persoonen, niet zynde Meesters van het voorsz. Goudt ende Silver-Smeden Ambacht, ofte hunne Weduwen, ofte Lit van het voorsz. Ambacht, en sullen mogen verhandelen, nochte te coop stellen in onse Nederlanden eenige Goudt oft Silver-wercken groote ofte kleyne, het zy de selve onder ons Gebiedt gemaect zyn oft in vremde Landen, op pene van te van de verbeuren eene amende van vyftigh guldens, voor ieder stuck die hooger beloopt sal als de weerde van hondert guldens, ende van vyf-en-twintigh guldens voor ieder die van mindere consideratie sal zyn.

I I.

Wel verstaende, dat in de selve niet en zyn begrepen de wercken van Goudt ende Silver, die sullen te koop gestelt worden in publiecke vercoopinghen van meubelen ende sterf-huysen ende andere die vercocht sullen worden met den stock-slagh, ende by wegen van justitie.

I I I.

Wel verstaende oock, dat in dees ons Verbodt niet begrepen en zyn de kleyne minuteryen ende fracygheden, waer van het satsoen veel hooger beloopt als de materie, als by exempel Messen met silvere banden, Kookers van Schidpadde ende andere zyde stoffe met silver gegarnieert, dooskens van gelijke stoffe met silvere nageltjens gegarnieert, ende andere alsulcke minuteryen.

I V.

En zyn oock in het voorsz. verbodt niet begrepen de Goude ende Silvere sack-horlogien, die de Horlogie-maeckers ende Cremers vercoopen, mits dat de materie van Goudt ende Silver van de selve sack-horlogien niet van minderen titel en zy, als den genen by dit tegenwoordigh Edict geordonneert, ende dat zy met het Poinçon van de Controlle geteeckent zy.

V.

En zyn van gelijckx in het voorsz. verbodt niet begrepen de fracygheden van Goudt ende Silver, mits dat sy van den titel ende geteeckent zy, gelijck het in den voorigen artikel geseyt is.

V I.

Maer of die voorschreve sack-horlogien ende fracygheden van minderen titel als geseyt is, bevonden werden, de Cremers Horlogiemaeckers ende andere die

die de selve respectivelijck sullen te coop gestelt hebben, sullen de selve amende verbeuren, de welcke by den eersten artikel van dese ordonnantie gedecreteert is, tegens de gene die niet Goudt ende Silversmeden synde, ofte in hun ambacht niet geadmitteert, sich vervoorderen van Goude ende Silvere wercken te coop te stellen.

V I I.

Wy permitteren aen de Dekens, geswoorene ende Regeerders van de respectieve ambachten van Goudt ende Silversmeden van onse steden, dat zy de visitatie sullen mogen doen, ende aanslaen, (gebruycende de gewoonelijcke formaliteyten) alle wercken van Goudt ende Silver, die sy sullen vinden te coop gestelt ofte vercocht te syn by persoonen in hun ambachte niet aengenomen, ende dat sy hun van de selve sullen mogen doen betaelen de amenden voorschreve, tot hunnen particulieren ende eygen profyte.

V I I I.

Ende soo bevonden waere, dat diergelijcke persoonen hadden te coop gestelt ofte vercocht eenige wercken van Goudt oft Silver onder de titels ende remedien gestatueert by onse Placcarten, Wy willen dat diergelijcke wercken sullen blyven geconfisqueert, boven de voorschreve amenden.

I X.

Wy permitteren nochtans aen die van het Cremers-Ambacht hun profyt te doen ende te vercoopen ende verhandelen, soo in dese landen als aen den uytlandschen, de Goude ende Silvere wercken die sy tegenwoordighlijck in hunne winckels hebben, binnen den tyt van ses weken van de Publicatie van dese, op laste van tusschen de acht daegen eene pertinente liste van de voorsseyde wercken ter handt te stellen aen de Dekens ende Regeerders van de Goudt ende Silversmeden van hun ressort; tot welcken eynde de selve Cremers sich sullen mogen adresseren aen den Raede van de Domeynen ende Finantien tuschen den selven termyn van ses weken, om aldaer de noodige permissie te becomen, om uyt onse gehoorzaamheyt de voorschreve wercken van Goudt ende Silver, waer van hunne winckels tegenwoordighlijck voorsien syn, in't geheel ofte ten deele te doen uytgaen.

X.

Ende alsoo het naer de verhooginge van den prys ende tarief van de edele materien, by ons Placcaert van heden gedaen, insgelijcks aen onsen Dienst ende gemeyn welvaert behoort, den voet te reguleren op den welcken de Goudt ende Silversmeden, hunne wercken van Goudt ende Silver sullen moeten maecken, als oock den prys tot den welcken sy de materie van hunne voorsseyde wercken sullen mogen vercoopen; Wy willen ende ordonneren, dat de Goudt ende Silversmeden soo 't Goudt als 't Silver sullen hebben te verwercken op den ouden titel, alsoo het geordonneert is by de Placcarten, ende namentlijck by het Edict van de Aertshertogen Albertus en Isabella van den 20. October 1608. ende by d'ampliatie ende moderatie daer op gevolght den 14. April 1612. welke Edicten ende Ampliatien wy willen geobserveert te worden in alle hunne uytstreckinge, volgens hunne forme ende teneur, voor soo veel daer aen by onse tegenwoordige Ordonnantie niet gederogeert en wordt.

X I.

. Diensvolgens hebben wy verboden ende verbieden, dat voortaan niemant en sal mogen maecken eenige wercken van Goudt, ofte synde alreets gemaect, vercoopen ofte te koop stellen, overlaeden wesende met swerte amausen, oft andere, oft faudure onder den voet van 22 caraten syn Goudt, ter remedie van een quart carat, naer dat sulcke wercken sullen syn gevisiteert ende getouchert tot op 't binnenste ende op den gronde toe, 't welck verstaen wordt van de wercken daer luttel ofte geen faudure toebehoeft geemployeert te worden.

X I I.

Ende indien het waeren andere kleyne draet-wercken, oft diergelijcke, onder-

worpen aen vele fauduren ter remedie van een half carat fyn Goudt, sonder meer, in der vuegen dat sulcke klyne wercken, ofte diergelycke gesmolten met hunne fauduren, sullen moeten bevonden worden te houden eenen twintigh caraten ende een half fyn Goudt in alloy, ende d'andere wercken luttel oft niet onderworpen aen de selve fauduren 21. caraten ende dry quarten : op de pene dat de gene bevonden synde gemaect te wesen onder de voorschreve remedien en alloy, sullen in stucken geslaegen worden, tot laste ende schaede van den genen die de selve sal gemaect hebben ofte vercocht, den welcken boven dien oock sal verbeuren, op ieder marck Goudt van sulckdaenige gebrokene ende gecasseerde wercken, vier-en-twintigh engelschen van het Goudt der selver wercken, ende van meer ofte min naer advenant.

X I I I.

Ende waer het saecken dat de wercken alsoo gebroken, bevonden werden t'excederen de voorschreve geconsenteerde remedien van een half carat fyn Goudt, die sullen vervallen in het dobbel van de voorschreve amenden; ende daer eenige souden bevonden worden t'excederen een geheel carat, dat sal syn op de confiscatie ende verbeurte van dien voor d'eerste reyse, ende boven dusdaenige den genen die de selve sal hebben gemaect, doen maecken, vercocht ofte te coop gestelt, sal voor de tweede reyse arbitrairelijk gecorrigeert worden.

X I V.

Wy verbieden oock aen de gene van het voorschreve Ambacht, te maecken, ofte alreede gemaect synde, te vercoopen, ofte te coop te stellen, te wisselen, te distribueren ofte verhandelen eenige wercken van silver overlaeden, synde met fauduren, 't zy verguldt ofte niet verguldt, van minder alloy als van elf penningen, ende acht greynen fyn Silvers, ter remedie van vier greynen, voor wercken gemeynelyk genoemd grossereyen, welke remedie wy alnoch by desen hebben toegestaen, ende toestaen, ten eynde dat die van het voorschreve Ambacht, die de selve maecken, geene oorsaecke en hebben van hun daer over te beclagen.

X V.

Ende ten opfichte van de wercken, die men noemt minuterreyen, die sullen syn ter remedie van acht greynen, sonder meer, in der vuegen dat de selve grossereyen gesmolten synde met hunne fauduren, sullen moeten comen ten minsten tot elf penningen ende vier greynen fyn Silver in alloy, ende de selve minuterreyen tot elf penningen volcomen, ende niet daer onder, op pene dat ingevalle dat eenige van de voorschreve wercken bevonden werden, van minder alloy, ende onder de voorschreve toegestaene remedien, ter examinatie die over de selve behoorelijk moet geschieden naer ouder gewoonte, 't zy by den steeck oft andersints, de selve sullen worden gecasseert ende in stucken gebroken, ten laste van den genen die de selve sal hebben gemaect ofte vercocht, ende dat boven dien, den selven sal moeten goet doen 24. enschelschen voor ieder marck dat diergelycke wercken sullen wegen, die men promptelyck daer af nemen sal, soo haest als van het selve gebreck behoorelijk sal gebleken zyn, ende van min ofte meer naer advenant.

X V I.

Ende indien eenige van de voorsz. wercken gecasseert ende gebroken, bevonden werden t'excederen de voorsz. remedien, van sesse greynen fyn silvers in alloy, dat sal syn op dobbel amende; ende het excès zynde van twelf greynen, de voorsz. wercken sullen verbeurt ende geconfisqueert zyn voor de eerste reyse; ende voor de tweede reyse boven gelijke pene, de gene diese sal gemaect vercocht ofte te coop gestelt hebben, sal staen ter arbitraire correctie, gelijk hier voren geseyt is aen den 13. artikel ten opfichte van de goude wercken.

X V I I.

Ende sal de examinatie ende ondertoeck van de voorsz. wercken soo van Goudt als

als van Silver , gedaen worden by die Dekens ende Gefworene van het voorſz. Ambacht , wel ende behoorelijk , ſoo dickwils als het ſelve noodigh ſal weſen , eerſt over de gene van Goudt naer d'oge van der toutsen tot den gronde , ende over de gene van ſilver op den ſteeck ende andersints ſoo men van oudts gewoonelijck is te doen : alles niettemin tegens die naelden daer op reſpectively dienende ende gemacckt , geteeckent met het vier-itael ofte ander bekennt tecken , ſonder deſhalven te mogen bevonden worden in gebreke , op pene van daer af te verantwoorden , daer ende alſoo , naer de gelegentheyt van de ſaecten , ſal bevonden worden te behooren ,

X V I I I.

Ende op dat'de voorſz. Goudt ende Silversmeden voortaan geene oorſaecke en ſouden hebben , van hun te onſchuldigen dat ſy den voorſz. voet niet en hebben gevolgt , Wy ordonneren , dat ieder van de ſelve hem ſal hebben te voorſien van ſulckdanige naelden , preuven ende patroonen , binnen een maendt naer de publicatie deſer , ende oock de ſelve geduerigh ſullen hebben in hunne winckels ende werck-plaetsen , op dat ſy hun , ingevolge van de ſelve , ſoude konnen reguleren , in het maecken van hunne wercken , op de verbeurte van twintigh guldens , voor ieder reyse , dat ſy ſullen worden bevonden ingebreack.

X I X.

Wy willen inſgelijcx , dat iederen meſter Goudt ende Silversmedt ſigh voorſien ſal van een nieuwt poinçon ofte teecken , waer van hy hem nochtans niet en ſal mogen bedienen , om eenige wercken van Goudt ofte Silveren te teecken , die gemacckt ſouden zyn eer de publicatie van de tegenwoordige , maer alleenelijck om de wercken te teecken , die hy hier naer op den voet ende titel voorſz. maecken ſal , ende ſal gehouden zyn ſyne nieuwe wercken alſoo geteeckent te draegen ofte te ſenden in handen van de Dekens ende Gefworene van het Ambacht van de Stadt ofte geprivilegieerde plaetſe , alwaer hy woont , ofte van den genen waer onder hy reſortillerende is , om het ſtuck Goudt ofte Silver by hun geviſiteert ende gewaerdeert te worden , ende bevonden zynde paſſabel , ſal door de ſelve geteeckent worden met de gewoonelijcke teeckens ende poinçonnen , gelijk dat behoort , eer dat den ſelven meſter ſal noghen leveren , vercoopen oft verhandelen eenige van de voorſeyde wercken aen wie het ſoude mogen weſen : op pene van te verbeuren voor ieder reyse dat hy contrarie ſal doen , twintigh engeliſchen Goudt oft Silver van de ſelve wercken , ofte de weerde van dier op ieder marck , niettegentende dat daer naer de ſelve moghen worden bevonden paſſeerbaer ende op den geordonneerden voet.

X X.

Ende ſoo wanneer de ſelve daer naer bevonden werden van minder alloy , als het en behoort , boven de voorſz. amende ſoo ſal hy gecondemneert worden in de gene geordonneert ende verclaert hier voren aen de artikelen 12. 13. 15. ende 16.

X X I.

Maer ſoo wanneer iemandt van het voorſz. Ambacht doet draegen oft ſeynde eenigh werck van Goudt oft Silver , aen de voorſz. Dekens ende Gefworene , om (de ſelve geviſiteert ende bevonden zynde paſſabel) te teecken , gelijk hier voren geordonneert is , ende niettemin bevonden wierde van minder alloy als het en behoort , Wy willen , dat in dien gevalle , om dat hy daer inne heeft voorts gegaen ter goeder trouwe , het ſelve werck maer eenighlijck en ſal gebrooken ende daer naer wederomme gegeven worden , aen den genen die het ſelve ſal hebben gebrocht oft gefonden hebben , betaelende eenighlijck aen de voorſz. Dekens ende Gefworene ſulckdaenigen ſalaris oft recht , als men gewoon is te geven voor wercken by de ſelve gekeurt ende geteeckent voor goede ende ſuffiſante , ſonder dat de ſelve , voor het gene voorſeyt is , meerder ſullen mogen vraegen.

X X I I.

Wel verſtaende , dat de ſelve Dekens ende Regenten niet en ſullen vermo-

gen te waerden ende te teecken voor passeerbaer, eenige van hunne eygene wercken, maer dat het selve sal moeten geschieden, door eenige Ouderlingen van het voorschreven Ambacht, hun des verstaende, ende die de leste te vorens hebben gedient als Dekens ende Regenten van het selve, die daer toe sullen worden geroepen, op de pene van te verbeuren 60. guldens van ieder marck Goudt, ende 6. guldens van ieder marck Silver, ten laste van den genen die soude gedaen hebben ter contrarie, alles te appliceren ten profyte van de voorschreve Ouderlingen.

X X I I I.

Soo wanneer die voorschreve Dekens, Gesworene ende Regenten, ofte die de welke de fonctie daer van sullen doen, overwonnen sullen syn sulckdanige wercken van Goudt ende Silver geteeckent te hebben, onder den titel hier boven geordonneert, Wy willen ende verclaeren dat sy de selve penen ende amenden verbeuren sullen, als de gene die sulckdanige wercken sullen hebben gemaect.

X X I V.

Iederen Meester sal gehouden zyn te draegen synen voorschreven nieuwen Poinçon aen de voorsheyde Dekens ende gesworene: eer dat hy hem van het selve sal mogen bedienen om door de selve geslagen te worden in eene kopere plaete, de welke sy tot dien effecte hebben ende bewaeren, ende sal gehouden syn het selve te bewaeren t'synen huysse, op pene van te verbeuren voor ieder reyse, dat hy sal hebben gebruyckt syn voorschreven Poinçon ende daer mede geteeckent eenige wercken, sonder te voren het selve gedraegen te hebben aen de Dekens, gelijk hier voren is geseght, de somme van 30. guldens.

X X V.

Wy verbieden, op de selve pene aen alle Meesters, te draegen oft te senden eenige van hunne wercken, elders, om geteeckent te worden voor goet ende passabel, als aen de Dekens ende Gesworene gestelt ter plaetse daer sy hunne residentie sullen houden, ende daer de voorschreve wercken sullen syn gemaect geweest.

X X V I.

Ende ingevalle dat in de Stadt ofte geprivilegieerde plaetse daer eenige van de voorschreve Meesters hunne wooninge syn hebbende, niet en waeren eenige Dekens ende Gesworene, in dien gevalle soo sullen de selve gehouden syn hun voorsydt Poinçon te draegen oft te senden in handen van de gene hun houdende in de naeste stad van hunder residentie, ende en sullen de Meesters Goudt ende Silversmeden, die geen recht en hebben van de wercken te teecken, de wercken by hun gemaect mogen senden elders, om gekeurt ende geteeckent te worden, als in de selve stad in de welke sy te voren hunne voorschreve Poinçoenen sullen gesonden hebben gelijk geordonneert is, op de selve pene als boven; ende boven dien, naer dat sy sullen ontfangen wesen in het voorschreve Ambacht, sy sullen hun moeten reguleren ende gedraegen ingevolge van de Instructien, Costuymen ende Ordonnantien die in het selve geobserveert worden, naementlijk van wel ende behoorelijk te onderhouden den inhoudt van dit tegenwoordigh Placcaert, voor soo veel het selve hun aengaet, soo ende gelijk gehouden syn de andere Meesters Goudt ende Silversmeden, residerende ende woonende in de selve stad, voorsien synde van Dekens ende gesworene, gelijk dat behoort, op de penen ende amenden hier op geordoneert.

X X V I I.

En sal oock geen Meester vermogen syn Poinçon te leenen aen iemandt anders, om hem daer van te bedienen om het teecken van eenige wercken, ende dat om te voorkomen de inconvenienten die daer uyt soude konnen spruyten.

X X V I I I.

En sal oock niemandt mogen onderhouden, om te maecken wercken van Goudt ende Silver, als tot synen last ende peryckel, ende sal iederen Meester gehouden syn hem daer over te expurgeren by eede, soo dickmael als hy daer toe by de voorschreve Dekens ende Gesworene aensocht sal syn.

Wy

Wy willen ende ordonneren oock wel expreffelijk , dat geen Goudt oft Sil-
verfmeden, nochte hunne Weduwen en fullen mogen hebben, ofte onder hun
houden, ofte hun bedienen in het vercoopen, van andere gewichten als van
het Troyfch-gewicht, fulcx ende gelijk men gebruyckt in onfe munten, wel
ende deughdelijk geeyckt ende gevifiteert by den gefworen Yckmeester van
onfen t'wegen daer toe geordonneert oft gecommitteert in iedere ftadt ofte landt,
oft alnoch te committeren, conform den flapere oft patroon van het felve ge-
wicht berufterende in onfe Rekenkamer.

X X X.

En sullen oock mogen hebben, oft onder hun houden, ofte hun bedienen, als van goede ende rechtveerdige Balancen oft Weegh-schaalen, daer af de gene draegende ende gelaeden synde met 24. marcken van wederzyde, sullen moeten te kennen geven het recht gewicht van dien, op eenen engelschen naer; de gene draegende 8. marcken, op eenen halven engelschen naer, ende de gene van 2. marcken op een fierlinck aen, ende dien volgende alle andere grootere ende kleyndere naer advenant.

X X X L.

Ende opfichte van de voorfz. gewichten , de Meesters fullen betaelen , van alle de gene die men fal bevinden te licht ofte fwaer van twee aefen op het marck , tot vier aefen inclus , d'amende van hondert guldens voor iederen Pyl-gewichte , ende van de gene bevonden noch lichter oft fwaerder , als vier aefen op het marck , fullen verbeuren het vier dobbel van de voorfz. amende , ende andere voordere correctie , naer den eysch van faecke , ende fal dit eenighlijck verftaen worden in't regard van de gewichten ende pylen , van het marck opgacnde van een , tot twee , vier , acht ofte felfthien marcken.

XXXII.

Endeten opfichte van d'andere grooter zynde, Wy verstaen, dat de selve niet swaerder oft lichter sullen mogen wesen, als op eenen engelschen naer, van het recht gewicht op eenen pyle, wegende 24. marcken; ende op andere grootere ofte kleyndere naer advenant, op de selve pene van hondert guldens voor een pyl gewichte, die sal bevonden worden swaerder oft lichter van twee engelschen inclus, ende van het vier dobbel voor de gene die sullen excederen twee engelschen, ende sullen insgelijcx arbitrairelijck gecorrigeert worden, naer gelegentheyt van de saecke.

XXXIII.

Ende ten eynde, dat alle 't gene hier boven gefeyt is, foo ten opfichte van de gewichten ende balancen, als van de wercken van Goudt ende Silver, te beter magh worden achtervolgen ende onderhouden; Wy willen ende ordonneren dat voortaan alle Goudt ende Silvermeden fullen gehouden zyn, op de pene van vyftigh guldens Amende voor iedere contraventie, te geven een billet onder hun handt-teecken aen alle de gene aen de welcke fy fullen vercoopen oft leveren eenige wercken van Goudt oft Silver (alwaer het oock foo, dat de coopers alfulcke billetten niet en vragden) de welcke ten eerften fullen moeten inhouden de qualiteyt van de voorfz. wercken, ende de quantiteyt van het gewicht, ende daer naer distinctelijck den pryfe die fy fullen hebben ontfangen, foo voor de materie, als voor het fatfoen, op de maniere hier naer volgende:

Den ondergeschreven heeft vercocht ende geleverd den
aen wegende oncen engelschen
aesen ten pryse van d'once bedraght de somme van
voor het fatsoen van het voorz. werck, de somme van maeckende
de voorz. twee sommen t'saemen Gedaen tot ten dage
ende jaere als vooren, T'oirconden, &c.

X X X I V.

Om de leveringe van de voorseyde billetten te faciliteren , Wy ordonneren aen de voorfz. Dekens ende Gefworene van de refpective Ambachten van de Steden , dat fy fullen doen drucken de voorfz. billetten in der maniere voorfz. om van de felve te voorfien alle hunne Suppoften, die gehouden fullen zyn die te gaen haelen , ter plaetfe die hun fal aengewefen worden by de voorfz. Dekens ende Gefworene , alles ten eynde dat ieder-een figh daer van voorfien magh ende bedienen ten effecte voorfz.

X X X V.

De felve Dekens ende Gefworene fullen gehouden zyn forghvuldighlyck te vifiteren ende te examineren in de plaetfen van hunne residentie ende van hun reffort , de gewichten ende balancen , ten minften twee mael s'jaers , ende dat onverfints in alle huysen ende winckels daer men werck van Goudt ende Silver doet verkoopen ofte te koop stelt.

X X X V I.

Onfe Intentie is oock , dat de voorfz. Dekens ende Gefworene fullen mogen , met voorgaende consent van de Magiftraet ende met afftentie van den Officier van de plaetfe , doen openen alle koffers , fchrappraeyen ende andere heymelijke plaetfen , daer apparentie soude wesen van eenige contraventie oft bedrogh , ende voorts de voorfz. vifitationen foo dickwils hergaen ende hernieuwen , als het hun goetduncken fal , sonder dat iemandt hem daer tegens fal mogen ftellen oft opponeren , op pene van twee hondert guldens amende , boven de andere penen daer-inne den Delinquant vallen fal , by aldien men eenigh bedrogh vinden aen de Wercken , Juweelen ofte Fraeygheden , die hy soude verkocht , ofte te coop gefteilt hebben , tegens den inhoudt van defe tegenwoordige Ordonnantie-

X X X V I I.

De voorfz. Dekens ende Gefworene , doende oft gedaen hebbende de voorfz. vifitationen , ende bevindende eenige contraventie , fullen gehouden zyn aen te flaen , alle de Wercken ende Gocderen , die fy fullen bevinden onbehoorelyck vercocht , ofte te coop gefteilt geweest te hebben in wat plaetfe het soude mogen wesen , ende van de felve behoorelycken Inventaris te maecken , ende daer van kenniffe te geven aen den Officier van de plaetfe , ten eynde dat sonder uytftel geprocedeert worde , tot het verclaeren van de voorfz. contraventien , eenfaementlyck van de confiscatien , verbeurten , mulcten oft amenden daer toe op geftatucert by het tegenwoordigh Placcaert , voor die Wethouderen daer het behooren fal , aen de welcke Wy wel expreffelijke ordonneren , te geven sonder eenigh uytftel , foo aen de voorfz. Dekens ende Gefworene , als aen alle andere daer toe gequalificeert , alle hulpe ende byftandt die fy fullen noodigh hebben , ten effecte van de onderhoudinge van defen artikel , op pene dat fy fullen inneftaen voor alle inconvenienten ende achterdeelen , die daer uyt soude mogen voortkomen.

X X X V I I I.

Alle de confiscatien , boeten ende amenden voorfeyt , ende andere hier naer verclaert fullen worden geappliceert , een derde deel t'onfen profyt , een tot profyt van den Officier die de calenge ende executie daer over doen fal , ende het derde tot profyt van de Dekens ende Gefworene , voor hunne moeyte , ende gedaene oft te doene costen in de voorschreve vifitationen , oft wel tot profyt van al fulcken anderen , die by preventie de contraventien fal ontdeckt ende aengedient hebben aen den Officier , ofte aen anderen daer toe gefteilt ofte aen te ftellen.

X X X I X.

Ende indien eenige Delinquanten niet machtigh en waeren d'amenden , ofte boeten te voldoen daer inne fy gevallen fullen zyn ter faecke van de contraventien als vooren , Wy willen , dat alfulcke geftraft worden , ten exempele van d'andere , 't zy by banniffement , geeffelinghe oft andersints , ter arbitragie van den Rechter.

Oft

Oft bevonden wurde , dat iemandt van het voorsz. Ambacht , oft iemandt anders die het soude mogen wesen , gedaen hadde eenigh overlast oft injurie aen de voorsz. Dekens ofr Gesworene , ofte aen andere die souden doen , oft gedaen souden hebben de voorgemelde visitatien ende examinationen , oft wel feytelijk de selve soude hebben gedryght ; Wy willen , ende ordonneren , dat den genen die het soude doen , oft gedaen hebben , sal vervallen in de Amende van hondert guldens voor de eerste reyse , ende dat boven dese pene , de Officiers ende die daer toe gestelt ofte aen te stellene , sullen gehouden zyn den selven te corrigeren , op dat andere daer naer exempel nemen , soo dat sy naer eysch van de saccke sullen vinden te behooren.

X L I.

Om soo de Goudt ende Silversmeden alsde gene die Juweelen ende Fracygheden te coop stellen , soo veel te beter in hun devoir te houden , Wy willen , dat soo iemandt , contravenierende aen het tegenwoordigh Edict ofte andere geëmanceert op dese materie , op 't feyt betrapt wordt , ofte dat andersints consteren soude van syne contraventie , by de declaratie van twee getuygens , in dien gevalle den delinquant in oppositie niet ontfangen en worde , sonder de penen ende amenden by hem verbeurt , genamptiseert te hebben : ordonnerende wel expresselijk aen alle Raeden ende Rechters dien het aengaet , het selve namptissement in alle casen te ordonneren , alwaer de beschuldighde sullen preparatoirlijk overwonnen zyn van hunne contraventien , op pene dat t'hunnen laste voorsien sal , alsoo in justitie bevonden sal zyn te behooren.

X L I I.

Wy ordonneren van alle Magistraeten , Wethouderen ende Justiciere van onse steden ende andere plaetsen , ende aen ieder van hun in't particulier , dat aenstonts naer de publicatie van dese onse tegenwoordige Ordonnantie , sy sullen hebben voor hun te onthieden de Dekens ende Gesworene van het Ambacht van de Goudt ende Silversmeden van hun Ressort , ende hun te doen doen den behoorelijcken ende deughdelijcken Eedt , ingevolge van het Formulier hier naervolgende.

„ Ick N. belove , dat ick altydts sal wercken goet Goudt ende goet Silver : te weten „ alle myne wercken van Goudt , groote ofte cleyne stucken , op den voet van 22. Kararen syn Goudt , ter remedie , ten opsichte van de gene niet onderworpen zynde aen „ vele Sauduren , van een quaert van een Karaet , blyvende alsoo 21. Karaten ende 9. „ Greynen ; ende aengaende de cleyne stucken , ende onderworpen zynde aen vele Sauduren , ter remedie van een half Karaet , blyvende alsoo 21. Karaten ende 6. Greynen. „ Dat ick maecken sal alle myne wercken van Silver , soo de gene die men noemt „ grosseryen , als de gene die men noemt minuteryen , op den voet van elf penningen „ ende acht greynen syn Silver , ter remedie , ten opsichte van de grosseryen , van vier „ grynen , blyvende aldus elf penningen ende vier grynen ; ende voor soo vele aengaet „ de minuteryen , ter remedie van acht grynen , blyvende alsoo elf penningen precies , „ ende niet daer onder.

„ Voorder : soo belove ick , dat alle myne wercken niet en sullen overlaeden worden „ met Sauduren nochte Amausen , alles ingevolge van dit Placcaert ende de Reglementen ende Ordonnantien hier op gemaect , ende besonderlijk 't gene van den 20. „ Oktober 1608. ende van de ampliatie op het selve gevolght den 14. Augusti 1612. „ Soo helpe my Godt , ende alle syne Heyligen.

X L I I I.

Wy ordonneren oock aen de voorsz. Dekens ende Gesworene , van te doen compareren voor hun , binnen acht dagen naer de Publicatie deser , alle de Goudt ende Silversmeden die onder hun staen , ende van aen ieder een van hun een exemplair van het tegenwoordigh Placcaert te behandigen , op den welcken naer gedaene lecture , sy van hun den Eedt sullen afnemen als voorseyt is , het welck sy sullen vervolgen te doen aengaende iederen suppost , die hier naermaels innekomen ende ontfangen sullen worden in het voorsz. Ambacht.

X L I V.

Iederen Goudt ende Silversmedt sal gehouden zyn van altydt voorsien te syn ende te hebben ten synen huysse , den voorsz. Exemplair , op dat hy te beter magh onderhouden alle de pointen daer inne begrepen , op pene van thien guldens Amende , voor ieder reyse dat hy bevonden sal worde , daer van niet voorsien te zyn.

X L V.

Ende sullen de voorsz. Dekens ende Regenten gehouden zyn te seynden aen den Raedt
C Pro.

Procureur Generael van hunne Provincie, tusschen den tydt van een maendt naer de publicatie van het tegenwoordigh Edict, het dobbel authentieck van den afte van Eedt by hun ende hunne supposten gedaen, volgens het gene hier boven gestatueert is, op pene van dry hondert guldens Amende te verhaelen op elck in't besonder, tot laste van ieder der voorsz. Dekens ende Regenten.

X L V I.

Oft iemandt van het selve Ambacht soude weygeren den voorsz. Eedt te doen, hy sal syn ende blyven gesuspendeert van het selve te exerceren, ende van alle 't gene daer aen-cleeft, ende tot dat hy den voorsz. Eedt sal gedaen hebben, op het onderhouden van dit Placcaert, in der voegen ende maniere hier voren vercleert: tot welke suspensie Wy hebben geauthoriseert ende autoriseren by het tegenwoordigh Edict, ieder der voorsz. Dekens ende Gesworene.

X L V I I.

Oft het gebeurde, dat de voorschreve Dekens ende Gesworene, door gunste, dissimulatie, support, ooghluyckinge oft andersints lieten voorby passeren, te corrigeren, ende te straffen, by de penen hier boven gestatueert, de gene die sullen overtreden eenigh point van het gene geordonneert is by dit Placcaert, ofte wel dat sy selfs souden overtreden eenige pointten ende artikelen van het selve, sy sullen verbeuren voor d'eerste mael het dobbel van de voorschreve amenden ende boeten; ende voor de tweede mael, boven alfulcke amenden, soo sullen sy arbitrairelyck gecorrigeert worden, naer den eytich van saecke, ende ter vervolginge van de gene die het behoort.

X L V I I I.

Mits het precies onderhouden van alle 't gene hier boven geseyt is, de voorschreve Goudt ende Silversmeden sullen mogen vercoopen ieder once van Goudt van hunne wercken, groot oft cleyn, gemaect, gekeurt ende geteekent, alsoo het geordonneert is by de tegenwoordige Ordonnantie, 42. guldens 7. stuyvers wisselgelt, het engelschen ende aes naer advenant; ende ieder once van silver 59. stuyvers en halve, het engelschen ende aes insgelijcks naer advenant.

X L I X.

Ende oft eenige personen sijn aen de Goudt ende Silversmeden presenteerden, om wederom te vercoopen, ofte te verwisselen eenige wercken van Goudt oft Silver gemaect op den geordonneerden voet ingevolge van onse Placcaerten, sy sullen verobligeert sijn daer van te betaelen den rechtveerdigen pryse, oft het equivalent in wercken van Goudt oft Silver, gelijk by dit Placcaert geregleert is, afreckende eenighlijck, op de wercken van Goudt, een en een quaert ten hondert, ofte 10. stuyvers en halve par once; ende op de wercken van Silver, een en eenen halven ten hondert, ofte eenen stuyver par once.

L.

Wy ordonneren aen de voorschreve Dekens, Gesworene ende Regenten, van voortaan te teecken alle de wercken die gemaect sullen worden, met de gewoonelycke teeckens; te weten met het Poincoen van de Provincie, met het gene van de stadt alwaer de voorschreve wercken sullen gemaect sijn, ende met het Poincoen van den Meester die de selve sal gemaect hebben; ende dat in plaetse van het Poincoen van den alphabet, met het welke dat men hier voren het jaer uytgedrukt heeft, sy die sullen moeten teecken met een nieuw Poincoen, uytduckende het jaer dat de voorschreve wercken sullen zyn gemaect, in der maniere hier gestelt voor desen tegenwoordigen jaere 49 ende alsoo

te vervolgen voor de toecomende eeuw 1800. welke eeuw sal moeten uytgedrukt worden in 't geheel, ende de naervolgende jaeren enckelijck met hunnen number 1. 2. 3. 4. alsoo het hier boven geordonneert is voor de tegenwoordige loopende eeuw, ende alsoo vervolgens tot den number van 99. inclus.

L I.

Ende voor soo vele dat het meeste deel van de wercken van Silver hier vorens gemaect, soude connen bevonden worden van minder alloy, als mede brenghet den geordonneerden voet by de Placcaerten, de welke vervolgens, naer den inhoudt van het tegenwoordigh Edict, niet meer en soude mogen te coop gestelt worden, maer soude moeten gebroken, ende voor billoen geleverd worden in de Munten, waer inne de Goudt ende Silversmeden groote schaede soude comen te lijden, Wy willende daer inne voorzien, ende hun verhoeden van alle verliesen ende interesten, soo verre het selve can geschieden, hebben hun toegestaan ende toestaan, dat sy sullen mogen hun profyt doen met de voorschreve wercken van Silver, ende die vercoopen, gelijk sy tot noch toe gedaen

gedaen hebben, mits dat die voorschreve wercken bevonden worden in alloi op den titel t'sedert eenigen tydt getolereert, te weten van 10. penningen 20. grynyn syn Silver, ende niet daer onder. De welcke wercken behoorelyck geteeckent synde, sy sullen mogen vercoopen voor 56. stuyvers wisselgelt d'once, ende ten selven pryse wederomme inne coopen.

L I I.

Ende ten opsigte van de wercken van Silver alreeds gemaect, geseyt Grosseryen ende minuteryen waer van men den steek can doen, die onder den getolereerden titel souden syn, van 10. penningen 20. grynyn, tot 10. penningen exclus, Wy toelaeten insgelijcks aen de Goudt ende Silversmeden, de selve te verdebiteren ende vercoopen, mits dat sy alvoren draegen alle de voorschreve wercken aen de Dekens, Gesworene ende Regenten van hun Ambacht, de welcke verobligeert sullen syn de selve te visiteren ende examineren, ende daer aen de graden van synigheyt te teecken de welcke sy inhouden sullen, uytwyfende by cyfers het getal van de greynen. Op welcken voet sy hun daer van sullen mogen doen betaelen, mits afsortende van den pryse hier boven gefixert art. 48. eenen stuyver ende 36. myten, voor iederen greyn dat sy sullen bevonden syn minder te houden in titel, als den genen gestatueert by de Placcaerten.

L I I I.

Maer ten opsigte van de voorschreve wercken die in alloi bevonden soude syn van 10. penningen, ofte daer onder, Wy willen dat sy altemael gebroken worden, in presentie van de Dekens ende Regenten voorschreve, verbiedende wel expresselyck de selve te vercoopen of te coop te stellen, op pene van confiscatie der selver wercken, ende boven dien van eene amende van 100. guldens voor ieder stuck.

L I V.

Ende wat aengaet de wercken van Silver die men minuteryen noemt daer af men den steek niet en sal connen doen, de voorschreve Goudt ende Silversmeden sullen daer van insgelijcks hun profyt doen, ende de selve vercoopen, gelijk de andere wercken hier voren gemaect, mits dat sy hun daer over niet meer en doen betaelen als 56. stuyvers, ende dat de selve wercken met sauduren niet overladen en syn, ende dat sy gemaect syn van materien inhoudende ten minsten 10. penningen ende 16. grynyn syn Silvers; waer op de voorschreve Dekens, Gesworene ende Regenten sullen gehouden syn te nemen besonderen toelicht; ende wy ordonneren hun, om alle de frauden ende inconvenienten te schouwen, dat sy aenstonts naer de publicatie van het tegenwoordigh Placcaert, de visitatien doen, in alle winckels ende plaetsen alwaer de selve wercken te coop gestelt sullen syn, ende breken alle de gene die van minder alloi syn als het geseyt is, ofte die te veel overladen sullen syn met sauduren.

L V.

Aengaende de wercken van Goudt alreeds gemaect, soo grosseryen als minuteryen, wy toelaeten aen de Goudt ende Silversmeden, te vercoopen alle de gene die bevonden sullen syn op den getollereerden titel, te weten: van 20. karaten 10. grynyn syn Goudt, ende daer boven, mits observerende de formaliteyten hier boven beschreven voor de wercken van Silver, ende sullen daer van sijn mogen doen betaelen 39. guldens twelf stuyvers wisselgelt, van d'once, het engelschen ende aen naer advenant, ende de selve weder inne coopen, tot den selven pryse.

L V I.

Maer alsoo de Goudt ende Silversmeden souden inexcusabel syn van verwerckt te hebben eenige wercken onder den selven getollereerden titel, de verhooginge van den pryse van de materie daer aen geene oorfaecke hebbende connen geven, Wy willen ende ordonneren, dat alle de wercken van Goudt, groote ofte cleyne, die bevonden sullen syn onder den voorschreve getollereerden titel van 20. karaten 10. grynyn syn Goudt, sullen gebroken syn; verbiedende de selve te vercoopen, oft te coop te stellen, op pene van confiscatie der selver wercken, ende boven dien van eene amende van hondert guldens over iedere stuck.

L V I I.

Ende op dat de tegenwoordige tolerantie ten opsigte van de materien van Goudt ende Silver alreeds verwerckt, tot consequentie niet getrocken en en worde, ende dat de Goudt ende Silversmeden geen pretext en nemen daer van te misbruycken, Wy ordonneren ende statueren, dat alle ende eenen iegelycke Goudt ende Silversmeden besorgen sullen, dat de wercken daer van sy actueelyck voorsien syn, soo minuteryen als grosseryen, sullen instantelyck geexamineert worden by de Dekens ende Regenten van hun Ambacht,

om daer aen het poingoen aengeset te worden met het distindief teecken het welck hun van onsen t'wegen gesonden sal worden, ende het welck over al het selve sal zyn, ende dit tusschen den tydt van een maendt naer de publicatie deser; aen de welke Dekens ende Regenten, Wy ordonneren dat alsulcx sie doen, onder ordinarijfen salaris, ende den selven termyn voorby zynde, het selve poingoen behoorelyck te doen breken. Ende sul- len gehouden zyn het Procès Verbael van de cassatie van het selve poingoen, over te senden aen den Raedt Procureur Generael van de Provincie binnen acht daegen, naer dat den voorsz. termyn van een maendt voorby sal zyn. Sonder het welck distindief teecken, egeene van de voorsz. wercken van Goudt ende Silver en sullen mogen vercocht, te coop gestelt noch bevonden worden in de macht van de voorsz. Goudt ende Silversmeden, op pene als boven.

L V I I I.

Gelijckerwys, dat volgens de oude Cestuyen, Rechten ende Ordonnantien van onse Nederlanden, aen niemant en is toegelaeten te coopen eenige materien oft specien van Goude oft Silvere munten, geacht oft gehouden voor billoen, ten waere dat om sulcx te doen, hy daer toe behoorelyck waere gecommiteert van onsen t'wegen, ende over het welcke het Recht ende Hoogheyt ons eenighlyck is toekomende; daer omme is het, dat Wy verbieden wel expresselyck aen alle Goudt ende Silversmeden, ende aen alle andere, van wat qualiteyt, staet oft conditie dat sy mogen wesen, te coopen, te wisselen ofte te ontfangen eenige van de voorsz. gebilleneerde materien, onder wat pretext het magh wesen, op pene van de confiscatie van de selve specien ende materien alsoo gewisselt ende gecoght, ende van het dobbel van de weerde van de selve voor de eerste reyse, te verhaelen soo op den cooper als op den vercooper, ende van het vierdobbelt voor de tweede reyse, ende andere arbitraire correctie.

L I X.

Ende alsoo het niemant toe-en-komt, als aen de gesworene Wisselaers daer toe behoorelyck van onsen t'wegen gecommiteert ende geauthoriseert, uyt te sleken de houte schetele beschildert met onse Waepen ende met het Burgoens-Cruys, met het opschrift van gesworen Wisselaer van Haere Keyserlycke ende Conincklycke Majesteit, Wy verbieden oock aen de selve Goudt ende Silversmeden, ende aen alle andere van wat qualiteyt, staet oft conditie, de selve mogen wesen, hun te bedienen van diergelijcke tecken op pene van twee hondert guldens voor iedere reyse.

Ontbieden ende bevelen daeromme aen onsen seer-lieven ende getrouwen die Hooft ende Presidenten ende Luyden van onsen Privéen ende Grooten Raeden; Cancelier ende Luyden van onsen Raede van Brabant; Gouverneur, President ende Luyden van onsen Raede van Luxembourg; Cancelier ende Luyden van onsen Raede in Guelderlandt; Gouverneur van Limbourg; President ende Luyden van onsen Raede in Vlaenderen; Groot Bailliu, President ende Luyden van onsen Raede in Henegauw; Gouverneur ende Luyden van onsen Raede tot Namen; Groot Bailliu van Doornick ende van't Doornicksche; Schoutet van Mechelen, ende aen alle andere onse Justicieren, Officieren ende Onderdaenen, wie des aengaen sal, dat sy dese onse tegenwoordige Ordonnantie, observeren ende onderhouden sonder eenige gunste, ooghluyckinge oft dissimulatie: **WANT ONS ALSOO GELIEFT.** Des t'oirconden, hebben Wy doen hangen onsen grooten Segel aen dese tegenwoordige. Gegeven in onse Stadt van Brussel den 19. September In't jaer ons Heere 1749. ende van onse Rycken het 9.de Was geparapheert, *Steinh. v. leeger stont, By de Keyserinne ende Coninginne in Haeren Raede*, was geteeckent, *A. J. Bollaert*, ende den grooten Segel van Haere Majesteit, gedrukt in rooden wasse daer aen uythangende in dubbelen steerte van parckement.

T O T B R U S S E L,

By GEORGIUS FRICK, Drucker van Haere Keyserlycke ende Coninghlycke Majesteit. 1749.